визначаються перевагами та мотивацією в поведінці зі збереження здоров'я. Медична ж складова полягає у формуванні потреби у послугах охорони здоров'я, при цьому товаром є медична послуга (оскільки відсутня мінова вартість), а не здоров'я.

З економічної точки зору, здоров'я являється фактором людського капіталу, основною потребою і прогностичним чинником майбутнього економічного зростання та тісно взаємопов'язане зі створенням матеріальних благ, підвищенням продуктивності праці, що поліпшує добробут населення і якість життя. Визначеність якості життя полягає в аналізі та оцінці об'єктивних та суб'єктивних характеристик всіх сфер життєдіяльності людини, а саме: економічної, соціальної, психологічної, політичної, екологічної, культурної та духовної.

Здоров'я як соціально-економічне благо розглядають з кінцевого, проміжного та інвестиційного блага. Кінцеве - забезпечує добробут і безпеку людини, надає їй свободу, активність та самоствердження, пізнання навколишнього світу, що саме й відрізняє людину від інших живих організмів. Індивід зазвичай ставить своє здоров'я на верхній щабель в ієрархії цінностей: воно є абсолютним і завжди найважливішим благом, без якого неможливі отримання інших благ і відчуття щастя. Проміжним та інвестиційним благом є міцне здоров'я, яке створює передумови для якісного і стабільного відтворення людського капіталу та активної економічної самореалізації особистості.

Основною ціллю сучасних систем охорони здоров'я є збереження, зміцнення та відновлення здоров'я громадян, що забезпечується раціональним об'єднанням зусиль пацієнтів, медичного персоналу, установ і організацій, місцевої та державної влади, а також ефективним використанням ресурсів. Комплексний підхід до визначення категорії «здоров'я» забезпечить ефективну діяльність всієї системи охорони здоров'я та розвитку економіки в цілому.

Чебан В.І.

ПРОФІЛАКТИКА ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-МЕДИЧНОЇ ДЕТЕРМІНАНТИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Кафедра соціальної медицини та організації охорони здоров'я
Буковинський державний медичний університет

Мета і завдання дослідження полягають у визначенні феномена «професійного вигорання» як соціально-медичної детермінанти громадського здоров'я. Матеріали: поглиблений аналіз науково-інформаційного потоку джерел публікацій, інтернет-ресурсу за темою дослідження. Методи: бібліосемантичний, системного підходу, структурно-логічного аналізу. Результати обговорення: У сучасних умовах глобального поширення стресогенних чинників ризику соціального, економічного, психологічного та іншого характеру, які значно посилились через пандемію Covid-19, актуальною є проблема поширення мультифакторного патологічного стану «професійне вигорання» серед різних професійних груп населення, особливо серед медичних працівників.

Професійне вигорання – реакція організму та психологічної сфери людини, що виникає внаслідок тривалого впливу на організм працюючої особи застійної форми хронічного стресу, результат некерованого довготривалого стресу; психічний стан, який характеризується виникненням відчуття емоційного виснаження та втоми, викликаних професійною діяльністю людини; поєднує в собі емоційну спустошеність, деперсоналізацію і редукцію професійних досягнень; різновид та передумова професійної деформації особистості. *Детермінанти здоров'я* – це комплекс індивідуальних, соціальних, економічних та екологічних чинників, що визначають стан і рівень здоров'я окремого індивідуума, груп населення та нації загалом. Пацієнт із ознаками «професійного вигорання» зможе отримати своєчасну та адекватну медичну послугу на етапі первинної медичної допомоги лише за умов наявності фахової компетентності на етапах діагностики, лікування, профілактики професійного вигорання (відповідних знань, умінь та навичок у сімейного лікаря, фахівця із громадського здоров'я та іншого спеціаліста).

Професорка психології Каліфорнійського університету К. Маслач деталізувала поняття «*професійного вигорання*» як синдрому фізичного та емоційного виснаження (розвиток негативної самооцінки, негативного ставлення до роботи та втрати розуміння співчуття щодо клієнтів тощо), який супроводжується втратою творчого потенціалу, порушеннями на рівні міжособистісного спілкування. Фахівці, які працюють у системі «людина-людина», а саме: медичні працівники, юристи, соціальні працівники, психіатри, психологи, вчителі постійно стикатися з негативними емоційними переживаннями своїх клієнтів (пацієнтів, вихованців), тому і зазнають підвищеного емоційного напруження. На розвиток процесу вигорання впливають індивідуальні особливості нервової системи людини, темперамент, інтравертний тип характеру, які не поєднуються з вимогами професій типу «людина-людина». Процес вигорання, що виникає в результаті внутрішнього накопичення негативних емоцій без відповідної «розрядки», розвивається дуже поступово: I стадія триває 3-5 років, II – 5-15 років, III – від 10 до 20 років; на його тлі можуть загострюватись хронічні і виникати нові хвороби. Постійна емоційна перевтома переходить у фізичну, що може провокувати стан пригніченості, апатію, спалахи роздратування, відчуття постійної напруги, дискомфорту. Професійне вигорання характеризується наявністю психофізичних симптомів (почуття постійної, неминаючої втоми, частий безпричинний головний біль, розлади шлунково-кишкового тракту; порушення сну, помітне зниження зовнішньої і внутрішньої сенсорної чутливості: погіршення зору, слуху, нюху і дотику, втрата внутрішніх, тілесних відчуттів), соціально-психологічних (байдужість, нудьга, пасивність і депресія тощо) та поведінкових симптомів (зневіра, зниження ентузіазму до роботи, байдужість до результатів; невиконання важливих, пріоритетних завдань), що суттєво впливає на якість професійної діяльності.

Отже, професійне вигорання в умовах глобального поширення стресогенних навантажень є актуальною проблемою та потребує своєчасної адекватної діагностики, лікування та профілактики з метою покращання якості громадського здоров’я.

Шилепницький П. І.

РОЛЬ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТУ БОРОТЬБИ З ПАНДЕМІЄЮ КОВІД-19

Кафедра соціальної медицини та організації охорони здоров’я
Буковинський державний медичний університет

Співпраця держави та приватного сектору у сфері розбудови інфраструктури загального користування та надання пов’язаних послуг, які оформлені через механізм державно-приватного партнерства (ДПП) важко переоцінити. Адже залучаються ресурси, інновації та досвід приватного сектору, що дає змогу як підвищити якість і знизити собівартість надаваних послуг разом із скороченням терміну реалізації інфраструктурних проектів, так і спрямувати вивільнені в результаті цього бюджетні ресурси на задоволення найбільш нагальних соціальних потреб.

Метою дослідження є аналіз особливостей розвитку державно-приватного партнерства в умовах пандемії Ковід-19. Завдання є наступними: дослідити вплив пандемії коронавірусу на розвиток світової економіки; проаналізувати особливості застосування ДПП в медичній сфері як інструменту боротьби з Ковід-19. Матеріалами слугували публікації вітчизняних і зарубіжних науковців та експертів міжнародних організацій.

За окремими оцінками, вірус знизив глобальне економічне зростання в 2020 році до -3,2% в річному обчисленні з прогнозованим відновленням на 6,0% у 2021 році. Очікується, що світова торгівля впаде на 5,3% у 2020 році, але, за прогнозами, зросте на 8,0% у 2021 році. Це безпосередньо вплинуло на реалізацію проектів державно-приватного партнерства з низки причин. Передовсім, економічна рецесія означає зниження економічної активності, що відповідно впливає на рівень попиту на об’єкти економічної інфраструктури (платні дороги, мости, морські та аеропорти тощо) та пов’язані з ними послуги, а також надходження від них; це у свою чергу демотивує інвесторів щодо вкладення ресурсів у такі проекти.